

Adventi gondolatok

A reménységet fölkeltő emlékezés

Egyik karácsonyi elbeszélésében Charles Dickens elmond egy történetet arról az emberről, aki elvesztette a szív emlékezőképességét, azaz: elvételét tőle az érzéseknek és gondolatoknak egész láncolata, amelyre az emberi szenvedéssel való találkozásában tett szert. A szeretet emlékezésének kialakulását azért kapta, hogy megszabaduljon a múlt terhéől, de hamarosan kiderült, hogy ezzel az egész ember is megváltozott. A szenvedéssel való találkozás többé egyáltalán nem idézi emlékezetébe a jóságot. Az emlékezés elapadásával egyszerre eltűnt ebből az emberből a jóság forrása is. Hideg lett, és hideget terjesztett maga körül.

Dickens itt felidézett gondolatai csendülnek ki Goethe egyik elbeszéléséből is. Leírja, hogyan tartották meg Bingenben a napóleoni háborúk okozta hosszú megszakítás után az első Rókus-ünnepet. Megfigyeli, ahogyan a nagy tömeg tolong a templomban a szent képe előtt. Figyeli az arcképeket: hogy ragyog a gyermekek és a felnőttek arca, az ünnepnap örömet tükrözik. Csak a fiatalemberek arca volt más, mondja Goethe. Közömbösen, érzéketlenül, unottan mentek el a kép előtt. Tanulságos az író magyarázata: ezek a fiatal emberek gonosz időben születtek, semmi jóra nem emlékeztek vissza s ezért semmiben nem is reménykedtek. Azaz: csak aki emlékezni tud, az tud reménykedni is. Aki soha nem tapasztalta meg a jót és a jóságot, az nem is ismerheti azokat.

Egy lelkipásztor, aki sok-sok beszélgetést folytatott a kétségbeesés szélén álló emberekkel, nemrégiben ugyanezt mondta el tevékenységéről: ha a kétségbeesett emberrel sikerül felidéztenie, hogy egyszer valami jó dolog történt vele, akkor ismét tud hinni a jóban, akkor megtanulja, hogy ismét higgyen, akkor megnyílik előtte a kiút a kétségbeesésből. Az emlékezés és a reménység elválaszthatatlanul összetartozik. Aki megmérgezi a múltat, nem hogy reménységet nem ad, hanem tönkreteszi még a reménység lelki alapjait is.

Néha úgy érzem, hogy Dickens története látomásosan jeleníti meg mai tapasztalatainkat. Talán azt az embert, akiben a hamis felszabadítás hazug lelke kioltotta a szív emlékezőképességét, nem találjuk-e meg egy olyan generációban, akinek múltját megmérgezte a felszabadítás pedagógiája s ezzel együtt lebeszélte a reménységről is? Amikor azt olvassuk, hogy ifjúságunk egy része milyen mélységes borúlátással tekint a jövőbe, mi lehet ennek az oka? Az anyagi bőség közepette nem az emberi jóságra való emlékezés hiányzik-e belőle, ami reményt ébreszthetne benne? Az érzések kiközösítésével, az öröm kigúnyolásával nem téptük-e ki a reménykedés gyökereit is?

Ezekkel a gondolatokkal már meg is érkeztünk a keresztény advent jelentőségéhez. Mert advent pontosan az emlékezés és reménység összekapcsolását jelenti, amikre az embernek szüksége van. Fel akarja bennünk ébresztetni a szív valódi, legmélyebb emlékezését, a gyermekként lett Istenre való emlékezést. Ez az emlékezés gyógyít, ez az emlékezés reménység. Az egyházi évnél éppen az a lényege, hogy újra meg újra végigjárjuk az emlékek nagy történetét, fölébresszük a szív emlékezetét, s így megtanuljuk látni a reménység csillagát. Az egyházi év minden ünnepe az emlékezés eseménye és ennél fogva a reménység eseménye. Az emberiség nagy emlékeinek, amelyeket a hit éve megőriz és feltár, az ember saját élettörténete személyes emlékeivé kell válniuk, a szent időknek a liturgia és a szokások által kialakított rendjében. A személyes emlékek az emberiség nagy emlékeiből táplálkoznak; a nagy élmények csak azok személyessé váló lefordításával őrződnek meg. Mindig azon is múlik, hogy az emberek hinni tudnak, hogy életük útján szerették-e a hitet, hogy Isten embersége emberek emberiségé által megmutatkozott-e nekik. Bizonyosan mindenki elmesélhetné a maga történetét arról, hogy mit jelentenek számára a karácsonyi, húsvéti vagy hasonló ünnepi emlékek.

Az advent szép feladata az, hogy egymásnak ajándékozzuk a jó emlékeket s így megnyissuk a reménység kapuit.

(Folytatása a 404. oldalon.)